

Grażyna Nawrońska, Jarosław Strobin, Leszek Kucharski, Tadeusz Nawroński

Elbląg. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 19, 162

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELBLĄG
Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologii Miast
Oddział w Gdańsku

Badania prowadziła mgr Gracyna Nawrońska, mgr Jarosław Strohlin, mgr Leszek Kucharski pod kierunkiem mgr. Tadeusza Nawrońskiego /autor sprawozdania/. Finansował WKZ w Elblągu. Szdety sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne /1237-1945/.

Prowadzono badania w 8 kwartałach zajmujących wschodnią część miasta. Ogółem wykonano 13 wykopów o łącznej powierzchni 536 m². Kontynuowano prace w kwartale ograniczonym ul. Kowalską-Stary Rynek-Studziennej-Murna, gdzie założono wykopy w obrębie trw. wolnostojącego budynku kamienno-ceglanego usytuowanego w środkowej partii działki Kowalska 12 oraz na tylnych częściach działek należących do zabudowy ul. Kowalskiej i ul. Studziennej.

Badania wewnątrz budynku nie doprowadziły do uchwycenia starszej zabudowy z powodu niskiego poziomu bruku /0,5 m n.p.m./ związanego z jego użytkowaniem. Analiza nawarstwień przylegających do tego budynku od strony zewnętrznej oraz ich zawartości potwierdza jego budowę przed 1288 r. Szczególnie interesujące odkrycia przyniosły badania tyłów działek. Uchwyciono 5 poziomów konstrukcji drewnianych, głównie domów mieszkalnych, uliczek, które zostały jednak w dużej mierze zniszczone późniejszymi studniami -latrynami. Na powierzchni 36 m² znajdowały się 4 studnie zamienione później w latryny oraz 3 latryny. Każda ze studni wykonana została w odmienny sposób /drewniana w obstawie drewnianej, drewniana w obstawie kamiennej, kamienno-ceglana/. Zawartość tych obiektów w istoty sposób wzbogaciła znajomość kultury materialnej mieszkańców zwiastując w okresie od 2 połowy XIV w. do końca XV w. Rewelacyjnym wręcz znaleziskiem były 4 tabliczki woskowe z zachowanymi tekstami łacińskimi dotyczącymi ćwiczeń z retoryki.

Dalsze badania w kwartałach ograniczonych ul. Studzienna-Stary Rynek-Linki-Murna oraz ul. Linki-Stary Rynek-Tłacza Murna podporządkowane były zagadnieniom przestrzennym oraz organizacji zabudowy w obrębie kwartału. Chodziło przede wszystkim o uchwycenie starszego układu ulic drewnianych, skupionej przy nich zabudowie oraz ustaleniu kolejności powstawania murowanych domów mieszkalnych. Jednakże prace prowadzone w obrębie piwnic kamieniczek, z powodu znacznego wybrania starszych nawarstwień podczas ich budowy nie pozwoliły na poznanie układów poprzedzających murowane miasto. W odniesieniu do kamieniczek uzyskano dalszy obraz ich powstawania, rozwoju oraz przebudów. Potwierdzono sporadyczne występowanie szkieletowych ścianek działkowych w piwnicach, schodów usytuowanych w grubości tylnego muru piwnicy lub przy nim oraz urządzeń grzewczych.

Niezależnie od badań szerokopłaszczyznowych wykonano 5 wykopów o mniejszych wymiarach mających za zadanie rozwiązanie lub weryfikację wniosków wysnutych na podstawie badań architektonicznych piwnic kamienic. W wielu bowiem wypadkach nowożytne przebudowy sięgały bardzo głęboko i dopiero w wyniku zastosowania metody archeologicznej możliwe jest odsłonięcie i określenie najstarszej murowanej zabudowy.

Sezon przyniósł dalsze bogate zbiory ceramiki, wyrobów skórzaných, drewnianych, szklanych. Coraz liczniej znajdowane importy ceramiczne reprezentują najważniejsze ośrodki garncarskie zachodniej Europy. Na uwagę zasługuje polska, bo licząca ponad 30 sztuk, kolekcja trw. Rómerów /pucharów szklanych/, pojawiły się też wyraźniej szkła późnośredniowieczne typu fiатовego, szklance, itd.

Istotne dla ustalenia chronologicznych jest uzyskanie pewnych dat bezwzględnych odnoszących się do relikwów zabudowy drewnianej. Przyporządkowują one drewniane domy w rejonie ul. Linki i Kowalskiej na lata 1250 i 1280, przy czym nie są to jeszcze wszystkie wyniki. Podczas prac pobrano dalszych 70 próbek do badań dendrochronologicznych.

Prowadzone równolegle badania architektoniczne około 120 odsłoniętych piwnic kamienic oraz prace nad kartoteką poszczególnych działek zapowiadają dalsze istotne zmiany w dotychczasowej znajomości Elbląga.

Badania będą kontynuowane.

ELBLĄG
Rejon ul. Służewskiej
Zamek

Politechnika Gdańska
Wydział Architektury
Katedra Historii i Teorii Architektury

Badania prowadziła dr Zofia Holowińska i doc. dr Ryszard Maszałski. Finansowała Politechnika Gdańska. Ósmy sezon badań. Północno-wschodnia część krzyżackiego zespołu zamkowego /z XIII-XV w. /.

Dwa główne wykopy tego sezonu /IX-e, IX-f/ zostały zaplanowane jako kontynuacja badań najniższych warstw osadniczych, stwierdzonych w wykopie IX-d z 1984 r.

Wykop IX-e stanowił rozszerzenie wykopu IX-d w kierunku wschodnim i południowym. Dolne warstwy osadnicze do wysokości 1 m n.p.m. nie zawierały fragmentów ceramiki budowlanej i zaprawy, co wskazywało,